

Katarzyna Stępień

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Heroizm pracy. Ksiądz Profesor Andrzej Maryniarczyk SDB

Heroizm (bohaterstwo) jest postawą niezwykle rzadką. Zdaniem ks. Konstantego Michalskiego, heroizm może wystąpić na płaszczyźnie poznawania, jak i w dziedzinie działania. W pisanej podczas drugiej wojny światowej pracy pt. *Między heroizmem i bestialstwem*, Michalski wiąże heroiczne działanie z darami pietyzmu, męstwa i bojaźni Boga, a heroiczne myślenie z darami rozumu, mądrości, umiejętności i rady. W swej książce zwraca uwagę przede wszystkim na trzy formy heroizmu w działaniu: heroiczny pietyzm, heroiczne męstwo i heroiczną bojaźń. Obok wymienionych przez Michalskiego form warto zwrócić uwagę na heroizm pracy. Postawę taką dostrzegamy w życiu śp. ks. prof. Andrzeja Maryniarczyka, a jej skromnym obrazem jest to biograficzne wspomnienie¹.

Dziedzictwo Witowa

Ks. prof. Andrzej Maryniarczyk urodził się 26 stycznia 1950 roku w Witowie, wiosce w powiecie tatrzańskim, położonej około 15 km od Zakopanego. Witów graniczy z trzema

¹ Zob. K. Stępień, *Wielkość człowieka w filozofie*, w: *Filozof wpatrzony w naturę i to co boskie. Księga pamiątkowa z okazji Jubileuszu urodzin i pracy naukowej na KUL Księdza Profesora Andrzeja Maryniarczyka SDB*, red. T. Duma, A. Gudaniec, Z. Pańpuch, K. Stępień, P. Sulenta, Lublin: Wydawnictwo Academicon 2020, s. 33-64. Obecne wspomnienie stanowi skróconą wersję obszernego eseju biograficznego przygotowanego do książki pamiątkowej.

podhalańskimi miejscowościami: od północy z Chochołowem, od wschodu z Kościeliskiem i Dzianiszem; od południa i zachodu przebiega granica polsko-słowacka. Jest największą powierzchniowo miejscowością gminy Kościelisko (65 km²): swoim obszarem obejmuje część Tatr Zachodnich, Orawicko-Witowskich Wierchów, fragment Rowu Kościeliskiego i tereny w dorzeczu Czarnego Dunajca. Większość obszaru Witowa położona na terenie Tatr Zachodnich jest objęta ochroną w ramach Tatrzańskiego Parku Narodowego. Część tatrzańską stanowią Dolina Lejowa i Dolina Chochołowska – największa i najdłuższa dolina Tatr Polskich. Podhalańska część miejscowości obejmuje zachodni skraj Rowu Podtatrzańskiego, zachodni fragment Pogórza Gubałowskiego, dolinę Czarnego Dunajca oraz północne stoki Orawicko-Witowskich Wierchów ciągnące się wzdłuż granicy ze Słowacją (m.in. Magurę Witowską i Przysłop Witowski). Najwyższym punktem miejscowości jest Starorobociański Wierch (2176 m n.p.m.), górujący nad Doliną Chochołowską – najwyższy szczyt polskich Tatr Zachodnich. W podhalańskiej części Witowa najwyżej wznosi się Magura Witowska (1231 m n.p.m.), która jest jednocześnie najwyższym szczytem polskiego Podtatrza². W Witowie bierze początek rzeka Czarny Dunajec. Powstaje ona z połączenia potoków Kirowej i Siwej Wody (odpowiednio Kościeliskiego i Chochołowskiego Potoku, które po wypłynięciu z Tatr zmieniają swoje nazwy).

Pamiętnym dla witowian wydarzeniem była wizyta biskupa krakowskiego Karola Wojtyły w 1961 roku. Do Doliny Chochołowskiej Karol Wojtyła powrócił ponad dwadzieścia lat później, już jako Ojciec Święty Jan Paweł II. Wydarzenie wizyty Papieża rozsławiło Witów w całej Polsce. 23 czerwca 1983 roku Papież, będąc w Ojczyźnie, odwiedził Tatry i Witów, lądując helikopterem na Polanie Siwej. Ojciec Święty przyjechał do

² Zob. P. Kopeć, *Położenie Witowa, w: 400 lat Witowa: 1606–2006*, red. A. Maryniarczyk, Witów–Lublin: Parafia Matki Bożej Szkaplerznej–PTTA 2006, s. 9–28.

Doliny Chochołowskiej na spotkanie z Lechem Wałęsą w schronisku, w trudny dla Polski czas stanu wojennego. Papieża gościł baba z Witowa, Andrzej Gal „Zięba”, który jako jedyny miał jeszcze pozwolenie na bacowanie i wypas w Dolinie Chochołowskiej³.

Źródła historyczne mówią o załęczkach osady już w 1606 roku. Nazwa wsi pochodzi od nazwiska wielkorządcy krakowskiego, Stanisława Witowskiego, który w latach 1616–1624 zarządzał starostwem nowotarskim i lokował osady na Podhalu⁴. W 2006 roku mieszkańcy wioski uroczyście świętowali 400-lecie powstania Witowa, zarówno w rodzinnej wiosce, jak i w Chicago, gdzie zrzeszają się w istniejącym od 1973 roku Kole nr 27 przy Związku Podhalan w Ameryce Północnej. Z tej okazji powstała jubileuszowa publikacja pod redakcją ks. Andrzeja Maryniarczyka. Monografia o historii Witowa, o ludziach, którzy tę historię tworzyli, z okazji 400 lat powstania Witowa, była – jak podkreślił Redaktor we wstępie do książki – w pierwszym rzędzie hołdem dla tych, którzy „ten skrawek tatrzańskiej ziemi ukochali, że uczynili ją swoją ojczyzną, oddali dla jej rozkwitu i rozwoju swoje siły oraz zdolności, a w jej obronie i życie – jako uczestnicy Powstania Chochołowskiego”⁵. Uczestnicząc w uroczystych obchodach Jubileuszu powstania Witowa w Chicago, redaktor książki i rodowity Witowianin wskazał, że w dziejach wioski odnaleźć można trzy ważne momenty, punkty orientacyjne, które składają się na dziedzictwo Witowa. Jednym z nich jest kamień z krzyżem i napisem „I nic nad Boga”, który historycy wiążą z początkami osady, a który ukazuje to, co w życiu ludzkim jest najważniejsze, a tym jest ukierunkowanie go ku Bogu. Życie w perspektywie wiary w Boga nigdy nie jest samotne, ani w kraju ani na obczyźnie. Jako kolejny symbol

³ Zob. ks. K. Pilarz, *Książd Biskup Kardynał Karol Wojtyła – Papież Jan Paweł II w Witowie*, tamże, s. 145-154.

⁴ Zob. Z. Czuj, *Powstanie Witowa i jego rozwój na tle Podhala*, tamże, s. 29-66.

⁵ A. Maryniarczyk, *Słowo wprowadzenia*, tamże, s. 5.

Witowa ks. Maryniarczyk wskazał szkaplerz oraz Matkę Bożą Szkaplerzną, pod której wezwaniem witowianie wzniesli w latach 1910–1912 kościół, objęty w 1953 roku przez salezjanów. To jej obraz „widać w każdej polskiej chacie. I w kościele i w sklepiku i w pysznej komnacie, która perły ma od królów, złoto od rycerzy, w którą wierzy nawet taki, który w nic nie wierzy” – słowami poety powiedział ks. Maryniarczyk. Z kolei będąca w herbie Witowa Gwiazda Betlejemska jest symbolem narodzonego Chrystusa: „Gdziekolwiek będziemy, jeśli nie chcemy zagubić celu swej drogi, orientujmy się właśnie na tę Gwiazdę Betlejemską. Niech pamięć o tym, skąd wyszliśmy, będzie też naszą siłą do tego, byśmy dziedzictwo Witowa w sobie nosili”⁶.

W rodzinnej miejscowości Andrzej Maryniarczyk ukończył naukę w szkole podstawowej. Szkoła ta została utworzona decyzją Krajowej Rady Szkolnej we Lwowie w 1875 roku, a zaczęła swą pracę w 1890 roku. W czasach dzieciństwa przyszłego profesora, w latach 50. szkoła gwałtownie się rozwijała: w roku 1950 kierownikiem szkoły zostaje Gizela Majchrowicz; powstaje Góralski Zespół Artystyczny; w roku 1956 zostaje uroczyście przekazany szkole nowy zelektryfikowany budynek szkolny (do dyspozycji uczniów jest sala gimnastyczna, zaś na poddaszu znajdują się mieszkania dla nauczycieli)⁷.

W roku jubileuszowym, 14 października 2006 roku szkoła (obecnie zespół szkół) przyjmuje imię ks. Leona Musielaka, salezjanina.

Ksiądz Musielak (1910–1998), wychowawca poznańskich chłopców-męczenników – „Poznańskiej Piątki”, więziony w sowieckich i polskich komunistycznych więzieniach, jako jeden z nielicznych ocalony z Kozielska, po wojnie pracował

⁶ K. Kupis, *400 lat Witowa – górale z Chicago o swej podhalańskiej ojczyźnie*, „Niedziela”, z dn. 19.11.2006, s. VII.

⁷ Zob. Agnieszka Maryniarczyk, *Szkoła w Witowie*, w: *400 lat Witowa: 1606–2006*, s. 161-191.

w Gimnazjum Salezjańskim w Oświęcimiu, zaś w Witowie przebywał od 1973 roku. Zasłynął wśród mieszkańców Witowa i okolicznych miejscowości swoimi patriotycznymi kazaniami. Jako jeden z pierwszych w Polsce po wojnie kapłan głosił prawdę historyczną o ludobójstwie katyńskim, z którego sam cudownie się uratował, o fałszowaniu historii przez władze, o bitwie warszawskiej. Był również opiekunem ministrantów, wznowił działalność założonej przed wojną orkiestry dętej i zapoczątkował powstanie góralskiej kapeli smyczkowej⁸. W 1984 roku ks. Musielak został przeniesiony do Szczyrku, pozostając jednak stale obecny we wdzięcznej pamięci witowian, czego przejawem było wybranie go na patrona szkoły podstawowej.

Z ukończeniem szkoły podstawowej w roku 1963 skończył się okres witowski w życiu Andrzeja Maryniarczyka. Przyszły metafizyk opuścił rodzinne góry, powracał do nich na święta i rodzinne uroczystości oraz na wakacje. Już jako profesor udawał się wraz ze swoimi studentami na wakacyjne górskie wędrowki. Mimo całego późniejszego życia wśród przysłowiowych „ceprów” (ale za to na wyżynnych częściach kraju), pozostała niezatarta pamięć i miłość do gór, solidarność z rodakami, jak przy włączeniu się w organizację Jubileuszu 400-lecia osady i w opracowanie pięknej i ważnej monografii o rodzinnej wiosce, ale i wzajemnie doświadczane nieustannie wsparcie od górali z Witowa mieszkających na emigracji, zrzeszonych w Kole Góralskim Witowian w Chicago, dla inicjatyw wydawniczych Profesora, jak pomoc dla wydania tomów IV, V, VIII *Powszechnej Encyklopedii Filozofii*. Mimo oddalenia ziemia ojczysta, „rodzinna góra”, pozostała dla przyszłego salezjanina i profesora *pou sto* – Archimedesowym punktem podparcia na wszystkie kolejne wypełnione nauką i pracą lata.

⁸ Zob. ks. K. Pilarz, *Kościół i parafia*, tamże, s. 67-127.

Uczeń i wychowanek w szkole św. Jana Bosko

Przyszły profesor kontynuował edukację w placówce prowadzonej przez salezjanów w Oświęcimiu, kończąc w latach 1963–1965 szkołę zawodową (obecnie pod nazwą Zespół Szkół Zawodowych Towarzystwa Salezjańskiego). Następnie uczęszczał do oświęcimskiego liceum ogólnokształcącego.

Ślady salezjańskie w Oświęcimiu sięgają przełomu wieków XIX i XX. W roku 1895 ówczesny proboszcz parafii w Oświęcimiu ks. Andrzej Knysz zwrócił do kardynała Jana Puzyny z propozycją nawiązania kontaktu z salezjanami we Włoszech, w celu sprowadzenia ich na ziemię oświęcimską. Założona w 1898 roku placówka stała się dla polskich salezjanów domem macierzystym. Historia szkoły zaczyna się w wydzierżawionym przez salezjanów parterowym domku przy ul. Kęckiej, gdzie jesienią 1900 roku 16 uczniów rozpoczęło naukę w Gimnazjum Męskim im. Ks. Bosko. Była to pierwsza średnia szkoła w Oświęcimiu. W tym czasie rozpoczęto budowę nowego obiektu. W rekordowo szybkim tempie powstał nowoczesny zakład salezjański i już 20 października 1901 roku odbyło się jego poświęcenie przez kardynała Jana Puzynę. Trzypiętrowy okazały budynek posiadał centralne ogrzewanie, własny wodociąg i łazienki. Spełniał wymogi zakładu naukowego i sprzyjał prowadzeniu pracy wychowawczej według systemu salezjańskiego.

Wtedy właśnie rozpoczęła swoją działalność Salezjańska Szkoła Rzemiosł – pierwsza w Oświęcimiu szkoła zawodowa, kształcąca krawców, szewców, ślusarzy, a nieco później także stolarzy. Rozwoju placówki nie powstrzymały wydarzenia wojenne. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości salezjanie otworzyli tu Gimnazjum Mechaniczne oraz dwuletnie liceum humanistyczne. Najtrudniejsze w historii szkoły były lata drugiej wojny światowej. Budynki zostały przejęte przez okupanta i służyły za szpital wojskowy. Wskutek bombardowania zakład

uległ częściowemu zniszczeniu. Po wojnie salezjanie ponownie uruchomili gimnazjum ogólnokształcące oraz gimnazja zawodowe – stolarskie i mechaniczne, jednakże władza ludowa konsekwentnie dążyła do zamknięcia katolickiej szkoły i przejęcia zakładu na potrzeby miasta. Ostatecznie zagarnięto jedno skrzydło budynku z przeznaczeniem na szpital powiatowy. Od 1952 roku w oświęcimskim zakładzie funkcjonowała tylko unikatowa na skalę ogólnopolską Zasadnicza Szkoła Zawodowa, której nie upaństwowiono. Do roku 1989 istniały trzy działy: mechaniczny, stolarski i formierski. W kolejnym roku szkolnym młodzież mogła się kształcić także w kierunku mechanik maszyn rolniczych⁹. W jednym z działów tej właśnie szkoły w latach 1963–1965 przyszły filozof zdobywał wykształcenie zawodowe.

W latach 1966–1970 zaś pobierał wykształcenie ogólne w oświęcimskim Liceum Ogólnokształcącym imienia Stanisława Konarskiego, składając egzaminy maturalne.

Andrzej Maryniarczyk zdobył podstawową formację zakonną w nowicjacie salezjańskim w Kopcu koło Częstochowy (1965–1966), gdzie złożył pierwsze czasowe śluby zakonne 16 sierpnia 1966 roku. Śluby wieczyste złożył 9 lipca 1972 roku w Skawie, zaś święcenia kapłańskie przyjął 22 maja 1976 roku. W dniu 5 czerwca 1976 sprawował Mszę prymicyjną w Witowie, podczas której kazanie wygłosił ks. Bronisław Szymański SDB – pierwszy salezjanin podejmujący kapłańską posługę w kościele pw. Matki Bożej Szkaplerznej w Witowie.

Od teologii, poprzez pedagogikę, do metafizyki

W latach 1970–1976 przyszły profesor kontynuował edukację w ramach studiów filozoficznych i teologicznych w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie. Pracę magisterską z katechetyki, pt.

⁹ Zob. ks. J. Krawiec, *Historia Salezjańskiej Inspektorii pw. św. Jacka z siedzibą w Krakowie (1979–2004)*, „Seminare” 22 (2005), s. 35–74.

Wartości katechetyczne systemu przewencyjnego św. Jana Bosko, przygotował pod kierunkiem ks. dr hab. Mieczysława Majewskiego SDB, kierownika Katedry Katechetyki KUL i twórcy koncepcji katechezy integralnej. Egzamin magisterski zdał na Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w dniu 27 maja 1976.

W roku 1976 ks. Maryniarczyk rozpoczął studia filozoficzne na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, pod kierunkiem o. prof. Mieczysława Alberta Krąpca (metafizyka), ks. prof. Mariana Kurdziałka (historia filozofii), s. prof. Zofii Józefy Zdybickiej (filozofia Boga i religii), ks. prof. Stanisława Kamińskiego (metodologia filozofii i nauk), prof. Ludwika Borkowskiego (logika), ks. prof. Tadeusza Stycznia (etyka), prof. Antoniego Bazylego Stępnia (teoria poznania)¹⁰. Był również słuchaczem zajęć z filozofii Wschodu zapoczątkowanych na wydziale przez ks. prof. Franciszka Tokarza i kontynuowanych przez dr Leona Cyborana. W 1979 roku ukończył studia, uzyskując absolutorium z filozofii.

Następnie w ramach studiów doktoranckich przygotował rozprawę doktorską w Katedrze Metafizyki na temat: *Metoda separacji a metafizyka. Związek formowania pojęcia bytu z determinacją przedmiotu metafizyki*, pisaną pod kierunkiem o. prof. Mieczysława A. Krąpca, którą obronił w dniu 7 września 1983 na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL (wyd. Lublin 1985).

Jednocześnie w latach 1980–1987 pełnił funkcje wicerektora i kierownika studiów w Wyższym Seminarium

¹⁰ Zob. Biogramy pracowników naukowo-dydaktycznych, w: *Księga pamiątkowa w 75-lecie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego: wkład w kulturę polską w latach 1968–1993*, red. M. Rusecki, Lublin: RW KUL 1994, s. 353-505 (biogram A. Maryniarczyka, s. 425); *Ks. Andrzej Maryniarczyk SDB* (autobiogram), „Ruch Filozoficzny” 46 (1999) nr 3-4, s. 452-457; *Maryniarczyk Andrzej* (autobiogram), w: *Encyklopedia 100-lecia KUL*, t. 1, Lublin: Wydawnictwo KUL 2018, s. 22-23; P. Gondek, J. Wojtysiak, *Ks. dr hab. Andrzej Maryniarczyk*, w: *Księga jubileuszowa na 50-lecie Wydziału Filozofii KUL*, red. A. B. Stępień, J. Wojtysiak, Lublin: RW KUL 2000, s. 302-303, 305-306, 308-311.

Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie, gdzie prowadził również wykłady z metafizyki, teodycei oraz logiki.

Professor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego

Po doktoracie zajmuje się nadal badaniem podstaw poznania metafizycznego. W 1984 roku już jako doktor filozofii podejmuje wykłady zlecone z wybranych zagadnień z metafizyki na Wydziale Filozofii KUL, zaś w 1987 roku kontynuuje pracę na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim na stanowisku starszego asystenta przy kierowanej przez o. prof. M. A. Krąpca Katedrze Metafizyki jako etatowy nauczyciel akademicki i pracownik naukowy, przygotowujący rozprawę habilitacyjną.

Stopień doktora habilitowanego uzyskał w dniu 26 czerwca 1991 roku na podstawie dysertacji pt. *System metafizyki. Analiza „przedmiotowo-zbornego” poznania* (wyd. Lublin 1991; zatwierdzonej przez CKK w 1992).

W 1991 roku został zatrudniony na stanowisku adiunkta. W 1995 został powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego KUL, zaś w 1996 roku zostaje kierownikiem Katedry Metafizyki jako następcą o. prof. Krąpca po jego przejściu na emeryturę. Kierownikiem Katedry Metafizyki (a także od 1997 roku kierownikiem Zakładu Metafizyki obejmującego kilka katedr tzw. przedmiotowych, aż do formalnej likwidacji zakładów naukowych na wydziale) pozostaje przez niemal ćwierćwiecze (od 1 października 1996 do 30 września 2020, do przejścia na emeryturę).

Odbył nadto stypendia naukowe w Monachium (1984), w Pontifical Institut of Mediaeval Studies na Toronto University w Kanadzie (1 II–1 VII 1993, Fundacja Milenijna), Leuven (1997).

W latach 1992–2001 kieruje Sekcją Filozofii Teoretycznej na Wydziale Filozofii KUL – jako kierownik dbał o organizowanie regularnych spotkań merytorycznych

i organizacyjnych pracowników naukowo-dydaktycznych całej sekcji.

27 kwietnia 2001 roku uzyskał tytuł i stanowisko profesora zwyczajnego.

Spoleczna posługa w Polskim Towarzystwie Tomasza z Akwinu

W dniach 20–25 sierpnia 1996 roku w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim miały miejsce obrady V Światowego Kongresu Filozofii Chrześcijańskiej pt. *Wolność we współczesnej kulturze (Freedom in contemporary culture)*¹¹. Na Kongresie tym, wśród licznie zgromadzonych filozofów z całego świata, gościli także: ówczesny prezes Societ  Internazionale Tommaso d’ Aquino (SITA z siedzib  w Rzymie), prof. Battista Mondin SJ, oraz dyrektor SITA, prof. Abelardo Lobato OP. Z inicjatywy o. prof. Mieczysława A. Krapca i we wspólpracy z gośćmi kongresu, ks. Mondinem i o. Lobato, powzięto kroki dla za łożenia krajowego oddziału Towarzystwa Międzynarodowego. Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu zostało powołane na zebraniu założycielskim w dniu 22 sierpnia 1996, za  zarejestrowane w Sądzie Wojewódzkim w dniu 27 października 1997 roku w Lublinie (za  do Krajowego Rejestru Sądowego przerejestrowane 29 marca 2001). W dniu 3 grudnia 1997 na I Walnym Zgromadzeniu zadecydowano o afiliacji do Societ  Internazionale Tommaso d’ Aquino i wybrano władze na pierwszą kadencj . Międzynarodowe Towarzystwo zostało założone w 700-lecie śmierci Akwinaty (1974), w 1978 roku, z inspiracji filozofów i teologów włoskich z zakonu dominikańskiego, za  jednym z pierwszych członków SITA by  kardynał Karol Wojtyła, juź jako Jan Paweł II z legitymacj  członkowską nr 1.

¹¹ Zob. K. Stępień, „Światowy Kongres Filozofii Chrześcijańskiej. „Wolność w kulturze współczesnej””, w: *Encyklopedia 100-lecia KUL*, t. 2, Lublin: Wydawnictwo KUL 2018, s. 456–457; taż, *Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu*, tamże, s. 201.

Książ prof. Maryniarczyk był współzałożycielem Polskiego Towarzystwa, od chwili jego powstania pełnił funkcje wiceprezesa Towarzystwa (w latach 1997–2009), zaś od 2009 jego prezesa. W pierwszym okresie współpracował ściśle z o. Krąpcem – honorowym prezesem, zwłaszcza w sprawach wytyczenia kierunków działalności statutowej Towarzystwa, zaś samodzielnie odpowiadał za jego działalność administracyjną. W drugim okresie kontynuował prace administracyjne i realizację działań statutowych. Wyężone prace organizacyjne i redakcyjne w Towarzystwie podejmował całkowicie społecznie. Zapewnił niezależność, bezpieczne trwanie i nieprzerwaną działalność tej nowej instytucji polskiego życia naukowego przez pierwsze trudne dwudziestolecie jej istnienia.

W 1998 roku ks. prof. Maryniarczyk rozpoczął trwającą ponad dekadę pracę jako redaktor naczelny *Powszechnej Encyklopedii Filozofii*, której wydawcą zostało Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu¹². Zainicjowana przez o. Krąpca encyklopedia stanowiła pierwsze skuteczne przedsięwzięcie tego typu w Polsce i piąte w świecie. Encyklopedia ukazała się w dziesięciu tomach w latach 2000–2009 (corocznie jeden tom). Po jej ukończeniu z inicjatywy Profesora i pod jego redakcją ukazała się dwutomowa *Encyklopedia Filozofii Polskiej* (2011) oraz *Słownik – przewodnik filozoficzny. Problemy – przeglądy – terminy* (2012). Te potężne owoce redakcyjnego trudu i administracyjnego talentu ks. Maryniarczyka zostały osiągnięte w bardzo trudnych warunkach sprzętowych i lokalowych Katedry Metafizyki i nieodpłatnego użyczenia przez Uniwersytet pomieszczenia na redakcję. Równie skromne były środki na wydanie tych encyklopedii, wobec odmowy wsparcia władz

¹² Zob. H. Jakuszko, *Pierwsza w historii polskiej Powszechna Encyklopedia Filozofii*, „Edukacja Filozoficzna” 34 (2002), s. 377; K. Stepien, T. Zawojka, *Powszechna Encyklopedia Filozofii – opus magnum lubelskiej szkoły filozofii klasycznej*, w: *W służbie nauki, wychowania i wartości. Szkice biograficzne o lubelskim środowisku naukowym*, red. R. Skrzyniarz, M. Łobacz, B. Borowska, Lublin: Wydawnictwo „Episteme” 2015, s. 495-514.

państwowych, bądź udzielania wsparcia znikomego, ich opracowanie i wydanie było możliwe głównie dzięki mecenatowi społecznemu pojedynczych ofiarodawców z Polski i zagranicy, na czele z Ojcem Świętym Janem Pawłem II (który wspomógł wydanie tomu II) i Ojcem Dyrektorem Radia Maryja Tadeuszem Rydzykiem CSsR, oraz pojedynczych firm czy instytucji z Polski i zagranicy, jak wspomniane Koło Witowian z Chicago. Skrętności i gospodarności Profesora należy przypisać sukces dokończenia prac i wydania tych dzieł¹³.

Oprócz afiliacji i czynnej posługi w Polskim Towarzystwie Tomasza z Akwinu ks. Profesor przynależał do polskich towarzystw naukowych, jak: Towarzystwo Naukowe KUL, Lubelskie Towarzystwo Filozoficzne, oraz do zagranicznych: Società Internazionale Tommaso d'Aquino, American Association of Catholic Philosophers, American Society of Christian Philosophers oraz Pontificia Accademia di San Tommaso d'Aquino (Roma)¹⁴.

Obszary badań naukowych

Wśród głównych kierunków badań naukowych ks. prof. Maryniarczyka należy wymienić przede wszystkim metafizykę, teorię poznania metafizycznego i metodologię metafizyki realistycznej, a następnie antropologię filozoficzną, filozofię Boga, filozofię prawa, a zatem główne obszary zainteresowań Katedry Metafizyki.

Podejmowane przez Profesora zagadnienia z metodologii metafizyki dotyczyły w szczególności: problematyki metody metafizyki realistycznej (separacji), metafizyki ogólnej jako

¹³ Dramatyczne tło tych usiłowań przedstawia tekst A. Maryniarczyka, *Z dziejów powstania Powszechnej Encyklopedii Filozofii*, w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 10: *Suplement*, Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu 2009, s. 863-880.

¹⁴ Zob. Ks. prof. dr. hab. Andrzej Maryniarczyk SDB – kierownik Katedry Metafizyki KUL (online), dostępny w Internecie: <https://www.kul.pl/andrzej-maryniarczyk.1632.html>; <https://pracownik.kul.pl/andrzej.maryniarczyk/dorobek> [dostęp: 20.10.2020].

całościowego poznania bytu, specyfiki systemu metafizyki realistycznej, charakteru języka metafizyki, typów i specyfiki wyjaśniania i uzasadniania w metafizyce, granic stosowania logiki formalnej do metafizyki, relacji metafizyki i ontologii (aspekty historyczne).

Zagadnienia z teorii poznania metafizycznego zaś obejmowały w szczególności: specyfikę poznania metafizycznego (poznanie sądowe), teorię sądów egzystencjalnych i ich rolę w poznaniu realistycznym, teorię transcendentaliów rozumianych jako graniczne warunki bycia bytem, jako sposoby istnienia bytu (*modi essendi entis*), oraz metafizycznych pierwszych zasad-praw afirmujących tożsamość, niesprzeczność, odrębność, inteligibilność, amabilność, doskonałość-integralność bytów (w tym sformułowania zasady integralności-doskonałości), ujęcie zasad w ich historycznym i systemowym kontekście oraz roli zasad-praw w rozumiejącym poznaniu rzeczywistości, problematykę prawdy i racjonalności, analogię bytów i analogię poznania.

Wybrane zagadnienia z metafizyki dotyczyły problemu substancji i jej roli w poznaniu metafizycznym, przyczyn i skutków rugowania metafizyki substancji z filozofii nowożytnej i współczesnej, podstaw racjonalności i celowości świata, podstaw metafizycznej teorii stworzenia świata (*creatio ex nihilo*), złożzeń bytowych i ich funkcji w wyjaśnianiu natury i działania bytów, problemu przyczyn i poznania przyczynowego, filozoficznej koncepcji Absolutu.

Podjęmowane przez Profesora zagadnienia z antropologii filozoficznej dotyczyły: podstaw formowania się rozumienia człowieka jako osoby, podstaw transcendencji bytu ludzkiego: teoretycznych i praktycznych konsekwencji przyjęcia danej filozoficznej interpretacji bytu ludzkiego, problemu jedności bytowej człowieka (dusza-umysł-ciało), zastosowania złożzeń bytowych do determinacji granic eksperymentów medycznych,

głębszego rozumienia etapów życia ludzkiego, zastosowania teorii aktu i mnożności do wyjaśniania rozwoju bytu ludzkiego.

Zagadnienia filozofii prawa w refleksji ks. prof. Maryniarczyka objęły metafizyczne podstawy prawa, naturę i prawo naturalne, status bytowy prawa, specyfikę filozoficznego wyjaśniania fenomenu prawa.

Książ Professor w swych badaniach w szczególności koncentrował się na: a) ukazywaniu podstaw wyodrębnienia autonomicznej metody metafizyki realistycznej (separacji) oraz jej funkcji w metafizyce; b) badaniu podstaw systemu metafizyki realistycznej oraz jej struktury jako układu dziedzin filozofii (metafizyka ogólna i metafizyki szczegółowe); c) ukazywaniu podstaw rozumienia poznania metafizycznego, jako poznania realistycznego, a zarazem transcendentalnego (powszechnego); d) badaniu rozumienia substancji i jej roli w poznaniu metafizycznym oraz poszukiwaniu przyczyn negacji substancji z filozofii z filozofii nowożytnej i współczesnej; e) ukazywaniu metafizycznych postaw formowania się rozumienia człowieka jako osoby; f) ukazywaniu tak teoretycznych, jak i praktycznych skutków poznania metafizycznego dla rozumienia rzeczywistości.

Do oryginalnych osiągnięć naukowych ks. Maryniarczyka należy: opracowanie systemowości metafizyki jako całościowej odpowiedzi poznawczej na istnienie rzeczywistości, które metafizyka uwyrażnia w poznaniu transcendentalno-analogicznym, rozwój i aplikacja metody separacji metafizycznej do wyodrębnienia złożań bytowych i naczelných przyczyn, rozwinięcie teorii transcendentaliów jako sposobów istnienia bytu, opracowanie teorii kreacjonizmu metafizycznego (argumentacja za *creatio ex nihilo* i ukazanie konsekwencji teoretycznych i praktycznych przyjęcia lub odrzucenia teorii), aplikacja instrumentarium metafizyki ogólnej do wyjaśniania nowych problemów formułowanych przez metafizyki szczegółowe (np. antropologię filozoficzną – problem płciowości

duszy, filozofię prawa – problem natury bytu jako źródła i normy prawa).

Oprócz powyższych dziedzin Profesor podejmował problemy z filozofii wychowania, filozofii kultury i filozofii społecznej.

Autor

Książd Profesor był autorem blisko 300 artykułów, 38 haseł encyklopedycznych, 10 recenzji książkowych, 24 recenzji doktorskich i habilitacyjnych oraz 23 książek naukowych, poczynając od opublikowanego doktoratu *Metoda separacji a metafizyka. Związek formowania pojęcia bytu z determinacją przedmiotu metafizyki* (1985), przez habilitację *System metafizyki. Analiza „przedmiotowo-zbornego” poznania* (1991), a następnie autorską serię „Zeszyty z Metafizyki”, obejmującą 7 tomów w języku polskim i 6 w języku angielskim, przeznaczoną dla realizacji potrzeb dydaktycznych studentów filozofii oraz innych kierunków podejmujących studium metafizyki ogólnej (wydawanych w latach 1998–2017). Na jeden z tomów w serii „Zeszytów” pt. *Metafizyka a współczesne ontologie* (2015) autor otrzymał grant wydawniczy Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Mimo z założenia dydaktycznego charakteru serii „Zeszytów” trzy ostatnie tomy (dotyczące struktury bytu, analogii i partycypacji ontycznej oraz relacji metafizyka realistyczna – ontologie) znacznie przekroczyły zamierzone ramy typowych skryptów dydaktycznych, stanowiąc oryginalne książki naukowe.

Oprócz serii „Zeszytów” plon akademickiej działalności dydaktycznej stanowiła również nagrodzona przez Ministra Edukacji Narodowej książka pt. *Metafizyka w ekologii* (1999) przeznaczona dla studentów prężnej w KUL w latach 90. filozofii przyrody i ochrony środowiska. W serii „Biblioteka Filozofii Realistycznej” ukazała się książka Profesora pt. *Człowiek wobec świata: Studium z metafizyki realistycznej* (2009).

Zainteresowania metodologią metafizyki przybrały z kolei postać rozprawy pt. *Metoda metafizyki realistycznej*, opublikowanej wraz z tekstem komentarza św. Tomasza z Akwinu do 5. i 6. kwestii Boecjusza *De Trinitate* (2005). Ważnym owocem toczonej przez lata dyskusji naukowej z paradoksami ewolucjonizmu była jedna z opublikowanych w ostatnich latach książek naukowych Profesora pt. *Dlaczego stworzenie ex nihilo: Teoria metafizycznego kreacjonizmu* (2018).

Charakter popularyzujący posiadają *Tomizm – dla-czego?* (1994, wyd. 2, 2001), *Rozmowy o metafizyce*, stanowiące dialog filozoficzny z Mistrzem, napisane wspólnie z o. Krąpcem (1997, wyd. 2, 2002; 1999 – w języku rosyjskim), czy opublikowana w języku angielskim *The Lublin Philosophical School* – książka napisana także we współpracy z o. Krąpcem (2010). Książka ta zainicjowała nową serię wydawniczą (polsko-angielską, lub w języku angielskim) pod takim samym tytułem, w której ukazały się wybrane prace Karola Wojtyły i Stanisława Kamińskiego.

Książki powyższe posiadają wiele wydań, stanowią uznaną pomoc naukową i dydaktyczną nie tylko na macierzystym uniwersytecie, ale i w innych ośrodkach w kraju. Już jako *emeritus* Profesor pracował nad książkami o substancji i o naturze.

Redaktor

Oprócz wyżej wspomnianych monumentalnych przedsięwzięć o charakterze encyklopedycznym, jak dziesięciotomowa *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, dwutomowa *Encyklopedia Filozofii Polskiej* i *Słownik-przewodnik filozoficzny. Problemy – przeglądy – terminy*, ks. prof. Maryniarczyk był redaktorem naukowym licznych cenionych książek i całych serii wydawniczych. Wśród najważniejszych z nich należy wymienić: trójjęzyczne (grecko-łacińsko-polskie) wydanie *Metafizyki* Arystotelesa, przygotowane z inicjatywy

i wraz z o. Krąpcem (1996, wyd. 2, 2017); zainicjowanie tłumaczenia traktatu Akwinaty *Quaestiones disputatae de veritate* oraz opracowanie serii dwujęzycznej (łacińsko-polskiej) podstawowych tekstów św. Tomasza z Akwinu pochodzących właśnie z tego zbioru wraz z studiami i komentarzami: *De veritate* (1999, 2018), *De bono* (2003, 2019) *De ideis* (2006), *De passionibus* (2008, 2020), *De conscientia* (2009, 2018).

Wśród ważniejszych serii naukowych redagowanych przez Profesora w ramach Polskiego Towarzystwa Tomasza z Akwinu były: „Biblioteka Filozofii Realistycznej”, „Teksty – Przekłady – Komentarze”, „Monografie i Studia z Filozofii Realistycznej”, „Scripta Philosophiae Classicae” i wspomniana wyżej seria „The Lublin Philosophical School”. W planach znajdował się projekt nowej serii pod nazwą „Readings from the Lublin Philosophical School”, przeznaczonej dla obcojęzycznych studentów filozofii oraz dla czytelnika zagranicznego, w celu popularyzacji dokonań szkoły lubelskiej. W przygotowaniu znajdowała się także nowa seria pt. „Dysputy Metafizyczne wokół myśli M. A. Krąpca” i jej pierwszy tomik na temat istnienia.

Wśród serii popularnonaukowych można wymienić: „Vademecum Filozofii”, polskie i angielskie „Rozmowy z Ojcem Krąpcem”, „Wykłady otwarte imienia Ojca Profesora Mieczysława A. Krąpca”.

Książ Professor był też współredaktorem książ i albumów okolicznościowych z okazji Jubileuszu o. prof. M. A. Krąpca i prof. H. Kieresia, jak i redaktorem licznych książek wydanych w Polskim Towarzystwie Tomasza z Akwinu poza wymienionymi seriami, w tym rozpraw doktorskich i habilitacyjnych (ogółem dorobek redakcyjny liczy 42 tytuły, niekiedy wielotomowe i w wielu wydaniach).

Do redagowanych przez siebie książek w seriach i poza seriami przygotował 90 merytorycznych przedmów.

Ponadto był członkiem Rady Naukowej rocznika „Człowiek w Kulturze”, a także recenzentem kwartalnika „Cywilizacja”, ukazującego się w latach 2001–2018.

Był kierownikiem grantów promotorskich i 18 grantów wydawniczych.

Odnaczenia – nagrody – wyróżnienia

Poziom merytoryczny i opracowanie edytorskie tych prac, jak i ich znaczenie dla polskiej kultury naukowej zostały dostrzeżone w szeregu nagród i wyróżnień.

Wśród nagród dla opublikowanych prac autorskich Profesora należy wymienić: nagrodę indywidualną Ministra Edukacji Narodowej za książkę *Metafizyka w ekologii* (2000), ukazującą źródła dewastacji naturalnego środowiska w błędnym rozumieniu świata osób, zwierząt, roślin i rzeczy.

Wyróżnienie Feniks 2019 w kategorii „Nauki kościelne” otrzymała również książka autorstwa ks. Maryniarczyka pt. *Dlaczego stworzenie „ex nihilo”. Teoria metafizycznego kreacjonizmu*. W uzasadnieniu decyzji Kapituły o nagrodzie dla tej pracy czytamy: „Ten znakomity naukowy wywód, przeprowadzony na najwyższym intelektualnym poziomie wskazuje, że teoria *creatio ex nihilo* jest świadectwem wielkich możliwości poznawczych rozumu ludzkiego. Autor koncentruje swoją uwagę na dogłębnej analizie filozoficznej teorii kreacjonizmu, która stanowi punkt zwrotny w filozoficznej interpretacji świata i człowieka. W otwarty sposób konfrontuje ją również z głosami uznającymi nieomyślność darwinowskiej teorii ewolucji”.

Jeśli zaś chodzi o nagrody dla serii wydawniczych redagowanych przez ks. prof. Maryniarczyka, to można wymienić m.in. nagrody zespołowe Rektora KUL za pracę jako redaktora naczelnego i kierującego redakcją *Powszechnej Encyklopedii Filozofii* (2004, 2008, 2009).

Encyklopedia Filozofii Polskiej otrzymała Nagrodę Specjalną Feniks 2012 (przyznawaną przez Stowarzyszenie Wydawców Katolickich) oraz Nagrodę im. Włodzimierza Pietrzaka (przyznawaną przez Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”), za „ukazanie dorobku filozofii polskiej i świadectwo wkładu Polaków do kultury świata”.

Słownik-przewodnik filozoficzny. Problemy – przeglądy – terminy w redakcji ks. prof. A. Maryniarczyka uzyskał wyróżnienie Feniks 2013 w kategorii „Nauki kościelne”. Nagrodę przyznano „za stworzenie unikatowego w dorobku rodzimej kultury narzędzia do poznania filozofii”.

Z kolei nagrodę Feniks 2016 w kategorii „Seria wydawnicza (dzieła zebrane)” otrzymała seria „Zadania Współczesnej Metafizyki”, pod redakcją naukową ks. prof. dr hab. A. Maryniarczyka, dr K. Stępień, dr A. Gudańca; wyróżnienie Feniks 2017 w kategorii „Seria wydawnicza (dzieła zebrane)” uzyskała seria „Monografie i Studia z Filozofii Realistycznej”, pod redakcją naukową ks. A. Maryniarczyka; Nagrodę Feniks 2018 w kategorii „Seria wydawnicza (dzieła zebrane)” przyznano za serię wydawniczą „Teksty – Przekłady – Komentarze”, pod redakcją ks. A. Maryniarczyka.

Wyróżnienie Feniks 2018 w kategorii „Nauki kościelne” uzyskało trójjęzyczne wydanie *Metafizyki* Arystotelesa w opracowaniu o. Mieczysława Alberta Krąpca OP oraz ks. Andrzeja Maryniarczyka SDB na podstawie tłumaczenia Tadeusza Żeleźnika.

Książd Profesor uzyskał indywidualną nagrodę Rektora KUL IV stopnia za „uzyskanie najwyższej spośród pracowników Wydziału Filozofii ilości punktów Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego” (19 grudnia 2007).

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z dnia 17 października 2008 – „za zasługi

w pracy naukowo-dydaktycznej, za działalność organizacyjną i społeczną” – został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi.

W 2017 decyzją wiceprezesa Rady Ministrów, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, prof. dr hab. Piotra Glińskiego, otrzymał Złoty Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” (jest to najwyższe odznaczenie przyznawane przez ministra kultury i dziedzictwa narodowego). Medal został wręczony 12 czerwca 2017 na Zamku Lubelskim podczas Konferencji Naukowej pt. „Lublin: 700 lat chrześcijańskiej kultury”.

W 2018 podczas XVII Międzynarodowego Sympozjum z cyklu „Przyszłość cywilizacji Zachodu” pt. „Filozofia a cywilizacje – w rocznicę śmierci É. Gilsona i M. A. Krąpcza” (KUL, 6 czerwca 2018) został wręczony Profesorowi: „Aquinas Medal for Excellence in Christian Philosophy”, przyznawany przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Étienne Gilsona.

W 2019 roku na wniosek Pani Dziekan Wydziału Filozofii uzyskał Nagrodę Indywidualną I stopnia Rektora KUL za „całokształt osiągnięć naukowych i dydaktycznych” (9 grudnia 2019).

W 2020 roku został odznaczony Jubileuszowym Medalem 100-lecia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (16 września 2020), wręczonym przez Rektora KUL ks. prof. dr hab. Mirosława Kalinowskiego.

W roku 2020 Wydział Filozofii oraz Senat KUL ubiegał się o nagrodę Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla Jubilata. Nagrodę tę „za całokształt dorobku” ks. Profesor otrzymał decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego Wojciecha Murdzka 30 września 2020.

Do kategorii osiągnięć należy też zaliczyć fakt, iż zarządzane przez Profesora wydawnictwo w ramach Polskiego Towarzystwa Tomasza z Akwinu uzyskało wysoką punktację na liście ministerialnej (80 pkt.).

Dydaktyka

Prowadzone przez Profesora badania naukowe znajdowały odzwierciedlenie w corocznych wykładach monograficznych i będących ich owocem publikacjach.

Pierwsze umiejętności dydaktyczne ks. Maryniarczyk zdobywał w seminarium salezjańskim w Krakowie, podejmując wykłady z metafizyki, teodycei oraz logiki.

Następnie już w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim prowadził różnorakie zajęcia: wykłady, ćwiczenia, seminaria, konwersatoria i warsztaty (tradycyjnie i online – podczas pandemii). W szczególności były to następujące zajęcia dydaktyczne: ćwiczenia z metafizyki dla studentów filozofii teoretycznej (w latach 1987–1991, do wykładu z metafizyki prowadzonego przez o. prof. Krąpca), konwersatorium: elementy filozofii dla studentów filologii polskiej, klasycznej, germańskiej i angielskiej (w latach 1987–1989).

Zwarty tematycznie blok stanowiły wykłady monograficzne z wybranych zagadnień z metafizyki. Coroczne wykłady dotyczyły m.in.: koncepcji metody separacji metafizycznej (1986/1987), specyfiki systemu metafizyki (1988/1989), roli transcendentaliów w poznaniu metafizycznym: transcendentalia w perspektywie historycznej i systemowej (1989/1990; 1990/1991), dziejów rozumienia substancji i jej roli w metafizyce (1991/1992; 1992/1993), elementów metafizyki św. Tomasza w *Summa contra gentiles* (1993/1994; 1995/1996), a w szczególności: metafizycznych podstaw obrazu Boga i człowieka w *Summa contra gentiles* (1994/1995), celowości świata osób i rzeczy w interpretacji św. Tomasza na podstawie *Summa contra gentiles* (1996); specyfiki poznania metafizycznego (1999/2000), specyfiki wiedzy metafizycznej i metody jej zdobywania (2000/2001), filozoficznej teorii *creatio ex nihilo* – jej sformułowania i uzasadnienia (na podstawie analizy księgi II *Summy contra gentiles* św. Tomasza z Akwinu)

(2001/2002), systemu metafizyki (2002/2003), problematyki istnienia bytów w filozofii (analizy historyczno-metafizyczne) (2003/2004), problemu rozumienia substancji i natury w filozofii dawnej i współczesnej (sporu o substancję) (2005/2006), krytyki substancji w filozofii nowożytnej i współczesnej (2006/2007), metafizycznych podstaw teorii *creatio ex nihilo*: jej sformułowania, uzasadnienia i konsekwencji (2007/2008).

Pamiętnym i skupiającym wielu studentów z różnych kierunków był coroczny piątkowy wykład kursoryczny z metafizyki (kurs podstawowy), przeznaczony dla studentów filozofii teoretycznej, teologii, filozofii przyrody i ochrony środowiska (prowadzony od roku 1990, do ostatnich chwil życia, także już jako *emeritus*). Również dla studentów Wyższego Seminarium Księży Marianów w Lublinie przygotowany był wykład z metafizyki.

Profesor prowadził również proseminarium z metafizyki (od 1989 do chwili zlikwidowania proseminariów), seminarium magisterskie i doktorskie z metafizyki i antropologii filozoficznej (to ostatnie wraz z o. Krąpcem oraz s. prof. Zdybicką) (od 1991 do 2020). Inne zajęcia to: Teorie i metody badań filozofii klasycznej – warsztaty, konwersatoria: wprowadzenie do filozofii, przyczyny i skutki odrzucenia substancji w filozofii nowożytnej i współczesnej (2018/2019), problem substancji i natury bytu w filozofii dawnej i współczesnej (2018/2019).

Po otwarciu na wydziale studiów filozoficznych angielskojęzycznych ks. prof. Maryniarczyk podjął zajęcia w języku angielskim: *Metaphysics and Philosophical Anthropology* (seminarium magisterskie i doktorskie prowadzone wraz z ks. dr hab. Tomaszem Dumą) oraz powyższe zajęcia w tym języku.

Prowadził ponadto systematyczne wykłady z metafizyki w oddziale Instytutu Teologicznego Akademii Teologii Katolickiej w Wilnie (Litwa, 16–17, 24–25 września 1999), we

Lwowie (Ukraina, 15–17 czerwca 2000, 5-9 lipca; 27 sierpnia 2001), oraz w Fakultecie Filozoficznym w Lewoczy (Słowacja), skąd przybyło wielu magistrantów i doktorantów.

Prowadzenie prac magisterskich i doktorskich

Profesor był recenzentem 24 prac doktorskich i habilitacyjnych, promotorem 171 prac magisterskich i 41 doktorskich, z tych ostatnich część została opublikowana lub jest w druku w postaci książek doktorskich, a inne ukazały się jako artykuły naukowe¹⁵. Pod jego kierunkiem zostały przygotowane również kolejne doktoraty, które czekają na swoją obronę. Tematy tak licznych prac ukazują szerokie zainteresowania Profesora, jak i związane ze specyfiką badań w Katedrze Metafizyki: w wykazie znajdujemy prace dyplomowe z metafizyki i teodycei, antropologii filozoficznej, filozofii prawa, filozofii kultury, filozofii społecznej. Prace pisane są nie tylko w języku polskim, ale i po słowacku, i po angielsku.

Dla prac o charakterze porównawczym pozostaje punktem odniesienia filozofia o. Krąpca (realizm metafizyczny) i metodologia charakterystyczna dla metafizyki realistycznej (historyzm, separacja), co sprawia, że prace te pozostają ważnym dorobkiem Filozoficznej Szkoły Lubelskiej, stanowią jej continuum i dalszy rozwój. Ta zdolność włączenia się Promotora w prace wcześniejszych pokoleń szkoły, wdzięczność i szacunek dla dokonań jej Mistrzów jest czymś wyjątkowym w indywidualistycznie zorientowanych środowiskach współczesnej nauki, gdzie przyjętym sposobem zachowania względem poprzedników jest dekonstrukcja ich dorobku lub

¹⁵ Zob. A. Szymaniak, „Bibliografia podmiotowo-przedmiotowa ks. prof. dra hab. Andrzeja Maryniarczyka (do roku 2009) oraz wykaz prac doktorskich i magisterskich wykonanych pod jego kierunkiem”, praca dypl. pod kierunkiem dr Alicji Matczuk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Wydział Humanistyczny, Podyplomowe Studia Kwalifikacyjne Informatyki i Bibliotekoznawstwa, Lublin 2010. Zaktualizowaną informację zawierają wykazy prac magisterskich i doktorskich, oraz zestawienie A. Szymaniak, *Bibliografia prac ks. prof. Andrzeja Maryniarczyka, w: Filozof wpatrzony w naturę i to co boskie*, s. 65-85, 105-136.

zapomnienie. W promotorskim wysiłku Profesora odnajdujemy lojalność i zrozumienie dla wysiłku i dokonań poprzedników, jak i podejmowane nieustannie starania i prace nad rozwojem ich myśli, jej aplikacją do stawiania i rozwiązywania nowych problemów, dzięki temu myśl ta nie zamiera. Obserwacja szczególnie dorobku promotorskiego także potwierdza, że filozofia realistyczna i dziedzictwo szkoły lubelskiej jest czymś ciągle żywym i potężnym, nie zamyka się jedynie w ramach pierwotnych jako twórczej i jednocześnie zgodnej z tradycją odpowiedzi na dwudziestowieczne marksistowskie zniewolenie myśli filozoficznej, ale stanowi równie skuteczne narzędzie wartościowej naukowej reakcji na neomarksizm i próby ideologizacji współczesnej filozofii i nauki (pozytywizm, scjentyzm, naturalizm i in.). Twórcze włączenie się w dorobek Szkoły Lubelskiej wymaga dogłębnego studium jej prac (sfera intelektu) i aktu wyboru-decyzji o stopniu identyfikacji swego stylu filozofowania ze stylem uprawianym w szkole (sfera woli), o którym to wyborze prof. Stefan Swieżawski pisał, iż jest czymś koniecznym w studium bogactwa filozoficznych nurtów, jak i samych sposobów uprawiania filozofii¹⁶. Wykaz osiągnięć promotorskich Profesora prezentuje zarazem wysiłek intelektualny i podjęcie nie mniej ważnej decyzji o wyborze tego stylu filozofowania przez autorów tak licznych prac magisterskich i doktorskich, którzy stanowią najmłodsze pokolenie Szkoły Lubelskiej.

Terminem najlepiej określającym postawę Promotora wobec piszących prace dyplomowe studentów jest „asystencja” (zaczepniętym z systemu wychowawczego ks. J. Bosko). Asystencja ta objawiała się też wobec licznych habilitantów, mimo ich formalnej naukowej samodzielności. W osobie Profesora ujawniała się specjalna zdolność aktualizacji –

¹⁶ Zob. S. Swieżawski, *Rozmyślenia o wyborze w filozofii*, „Roczniki Filozoficzne” 39-40 (1991-1992) z. 1, s. 35-41.

używając języka metafizyki – będących w możności licznych problemów naukowych, ich rozwiązań, ujętych następnie w rozprawach. Bez tej asystencji, wsparcia, zachęty, optymizmu, konsekwencji i przyjaznego mocnego ramienia, wiele naukowych inicjatyw nie doszłoby do skutku – można więc nazwać niezawodną działalność Profesora „pogotowiem metafizycznym” (w analogii do niegdysiejszej posługi ks. S. Kamińskiego jako „pogotowia metodologicznego”). Tam gdzie inni promotorzy nie zdołali wydobyć rozprawy z magistranta, doktoranta, czy nawet przełożeni – administracyjnymi naciskami bądź zachętą ekonomiczną – z habilitanta, ks. Maryniarczyk przejawiał skuteczność w działaniu jako Pierwszy Poruszyciel twórczości naukowej. Dla otoczenia Profesora pozostawała tajemnicą przyczyna tej sprawności aktualizowania tak wielu autorów (czy to haseł encyklopedycznych, czy to artykułów do monografii zbiorowych, czy to prac dyplomowych), nie do ujęcia w jakichkolwiek wykazach.

Wiele z tych prac dyplomowych pisanych pod kierunkiem ks. Maryniarczyka otrzymało Nagrody I stopnia im. M. A. Krąpca (KUL) oraz Nagrody im. M. Gogacza (UKSW).

Konferencje i sympozja

Jubilat brał udział w międzynarodowych i krajowych kongresach, konferencjach i sympozjach. Na Międzynarodowym Kongresie Tomistycznym w Rzymie w 1990 roku wystąpił z referatem *Is there a „system” of metaphysics?*. Na Międzynarodowym Kongresie Filozoficznym w Rzymie w 1993 roku zaprezentował odczyt *The understanding of the transcendental good*. W 1994 roku w Wilnie na Litwie na Międzynarodowej Konferencji „Nauka a jakość życia”, organizowanej przez Uniwersytet Polski w Wilnie, wygłosił odczyt *Religia a jakość życia*. W kolejnym roku wystąpił też w Gródku Podolskim w Ukrainie z wykładem *Religia wobec*

pseudoreligii — w ramach Sympozjum „Chrześcijańskie korzenie naszych narodów”. Podczas Festiwalu Kultury „Dialogos: Człowiek i twórczość”, który miał miejsce w Tallinie w Estonii w dniach 7–9 września 1998 roku, zaproponował wykład *The Man— a Being open to Transcendence*.

Brał udział w Tygodniach Filozoficznych organizowanych przez Koło Filozoficzne Studentów KUL, w sympoziach pedagogicznych (Toruń, Lublin), w cyklicznych Sympoziach Arystotelesowskich pod hasłem „Podstawowe pojęcia filozofii Arystotelesa”, inicjowanych przez prof. Włodzimierza Dłubacza, a odbywających się w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą, oraz lubelskich sympoziach z cyklu „Przyszłość cywilizacji Zachodu” prof. Piotra Jaroszyńskiego oraz w najnowszym cyklu konferencji „Europa Christi” (udział w Komitecie naukowym sesji lubelskiej pt. „Kościół i państwo w służbie rodziny” w ramach III Międzynarodowego Kongresu Ruchu „Europa Christi” pt. „Europa dwóch płuc – Europa Ewangelii, Prawdy i Pokoju”, 16–17 października 2019).

Ksiądz Maryniarczyk zorganizował wraz ze współpracownikami z Katedry Metafizyki i innych katedr Wydziału Filozofii cykl 22 corocznych międzynarodowych lub ogólnopolskich sympoziów pod hasłem „Zadania Współczesnej Metafizyki”.

Działalność społeczna i popularyzacja filozofii

Profesor Maryniarczyk nie stronił od trudnego dzieła popularyzacji filozofii. Dokonywało się to na kilka sposobów – publikacje w prasie codziennej począwszy od ogólnopolskiego „Słowa”, poprzez artykuły w „Naszym Dzienniku” – na sobotnio-niedzielnej stronie Instytutu Edukacji Narodowej, bądź w specjalnych dodatkach z okazji wydania kolejnego tomu encyklopedii, czy to powszechnej, czy to polskiej, i *Słownika – przewodnika* (ogółem 12 dodatków specjalnych), lub poprzez

wywiady do prasy regionalnej, jak: „Kurier Lubelski”, „Dziennik Wschodni”. Ogółem udzielił 27 wywiadów promujących filozofię, literaturę filozoficzną, myśl Mistrzów Szkoły Lubelskiej, szczególnie o. M. A. Krąpca. Wziął udział w popularyzującym filozofię przedsięwzięciu nagrania „Rozmów z Ojcem Krąpcem” na kasetach magnetofonowych i płytach CD, wypowiadał się również przed kamerą do filmów dokumentalnych na temat filozofii i KUL. Współpracował z polsko-amerykańską Fundacją Deo et Patriae, kierowaną przez prezes Hannę Stefańską (Polska) i wiceprezesa Piotra Nowaka (USA) w organizacji międzynarodowych i ogólnopolskich konkursów edukacyjnych pod hasłem „Wielcy Polacy XX wieku” o myśli S. Wyszyńskiego, K. Wojtyły, M. A. Krąpca.

Myśl swego Mistrza w filozofowaniu o. M. A. Krąpca popularyzował również organizując Wykłady Otwarte, adresowane nie tylko do środowisk akademickich, ale i do słuchaczy spoza uniwersytetu, w tym dla młodzieży szkół średnich, także z gimnazjum im. o. M. A. Krąpca.

Brał udział w audycjach z cyklu „Rozmowy Niedokończone” na temat filozofii i wydawanej przez dekadę *Powszechnej Encyklopedii Filozofii*, oraz *Encyklopedii Filozofii Polskiej* i *Słownika-przewodnika*. Od roku 2019 wygłaszał regularne felietony w Radio Maryja w cyklu „Spróbuj pomyśleć” (m.in. z jego obecnością na falach radiowych wiąże się anegdota, kiedy to jeden z telefonujących na antenę słuchaczy zauważył: „Górale uważają, że ludzie bywają tu w Radiu mądrzy łogólnie, a ks. prof. Maryniarczyk jest mądry scególnie. – To jak to? Co to znaczy? – pyta ojciec prowadzący. – No, to znaczy: konkretnie!”).

W tym kontekście warto zwrócić uwagę na troskę Profesora o konkretne dobro wspólne i męstwo przejawiane w chronieniu dobra zagrożonego. Wyrażało się to w obronie spraw ważnych społecznie, jak i dla uniwersytetu, czy macierzystego wydziału, np.: obrona jednolitego kursu filozofii

wobec wprowadzania systemu bolońskiego w naukach humanistycznych; obrona tożsamości i specyfiki rodzimego środowiska filozoficznego wobec administracyjnej próby unifikacji środowisk naukowych; obrona metafizyki – jej nazwy jako zajęć dydaktycznych wobec próby zmiany nazwy zajęć z „metafizyki” na „ontologię”, jak i obrona specyfiki metafizyki realistycznej uprawianej w szkole lubelskiej, obrona społecznego przedsięwzięcia opracowania i wydania pierwszych polskich encyklopedii filozoficznych wobec licznych decyzji odmownych Komitetu Badań Naukowych i Ministerstwa Nauki o dofinansowaniu wydania encyklopedii w języku polskim i blisko 8 odmów dofinansowania jej publikacji w języku angielskim; obrona dobrego imienia o. M. A. Krąpca wobec zniesławiających go pośmiertnie oszczerstw i pomówień; obrona istnienia sekcji filozofii przyrody na Wydziale Filozofii, obrona istnienia Katedry Filozofii Boga na uniwersytecie przed likwidacją, obrona sprawy bibliotek wydziałowych i księgozbiorów katedralnych, w tym biblioteki filozoficznej na wydziale, obrona zajęć dydaktycznych o charakterze przedmiotowym i systemowym na wydziale, które stanowią o specyfice filozofii uprawianej w szkole lubelskiej; i wiele innych spraw.

Osobowość nauczyciela i wychowawcy

W klasycznym już traktaciku J. W. Dawida z dziedziny pedeutologii pt. *O duszy nauczycielstwa*, autor wyraził rzecz, wydawałoby się, oczywistą: „[...] w żadnym zawodzie człowiek nie ma tak wielkiego znaczenia, jak w zawodzie nauczycielskim”. Osobowość nauczyciela i wychowawcy – jak wskazują pedagodzy – odgrywa niezwykle ważną rolę, wręcz jest uznawana za główny czynnik wszelkiego kształcenia i wychowania. Jak się okazuje, skuteczność pracy wychowawcy i nauczyciela zależy właśnie głównie od jego osobowości.

W charakterze Profesora dostrzegaliśmy wiele ważnych dla tego zawodu-powołania cech i cnót, jednak ponieważ znane są jego współpracownikom bliższym i dalszym, jego studentom i rodzinie, wystarczy wspomnieć o kilku najbardziej charakterystycznych: lojalności, cierpliwości prawie heroicznej, długomyślności w oczekiwaniu na owoce nauczycielskiego i wychowawczego trudu, zasadzie wielu szans, wspomnianej już zdolności wydobywania dobra z innych osób, skromności. Wraz z charyzmatem salezjańskim Profesor odziedziczył umiejętność pracy z tzw. „trudnymi przypadkami”. Niezmiernie rzadko krytykował, nie narzekał, nie skupiał się na brakach, błędach, zaniedbaniach, w które obfituje praca i życie codzienne, lecz na konkretnym dobru do osiągnięcia. Paradoksalnie, im większe występowały przeszkody w działaniu, tym większą wzbudzał w sobie siłę i energię (dziedzictwo góralskiej *natura prima*). Dzięki temu integrował środowiska właśnie wokół konkretnego dobra-celu do zrealizowania. Ale też, w czasach atomizowania i upadku tradycyjnych wspólnot, starał się podtrzymywać solidarność i więzy społeczne poprzez spotkania, rozmowy, wspomnienia świętych patronów, szczególnie tradycyjne dla filozofów i hucznie celebrowane na wydziale patronalne albertynki przez lata połączone z imieninami o. Alberta Krąpca (św. Albert Wielki jest patronem Wydziału Filozofii KUL). W miejsce typowego martwienia się, lamentów i malkontenctwa, kultu kłopotów i porażek, preferował jako *remedium*: działanie i pracę. Na co dzień przejawiał pogodne usposobienie i poczucie humoru, cenił dobry dowcip i celną pointę, często sięgał do bogatych zasobów i mądrości wybitnego dowcipu góralskiego.

Charakterystyczna była także stała obecność Profesora na uniwersytecie, datująca się od początków prawdziwie benedyktyńskiej pracy nad encyklopedią (nad jej polską wersją i obecnie nad angielskim wydaniem). Jak dawne pokolenia profesorów szkoły lubelskiej, stale pracował w uniwersytecie –

realnie i w sensie lokacyjnym bytował w swojej katedrze, i była to zawsze pomocna i twórcza obecność.

Przerwanie wszelkich prac

Książd prof. Maryniarczyk zmarł nagle po krótkiej chorobie 27 grudnia 2020 roku. Pozostawił będące w toku prace wydawnicze i organizacyjne, naukowe i działalność promotorską, rozpoczęty wykład z metafizyki dla pierwszego roku filozofii i dla teologów. Prace wydawnicze dotyczyły kolejnych książek publikowanych w ramach Polskiego Towarzystwa Tomasza z Akwinu, a szczególnie angielskiej wersji *Powszechnej Encyklopedii Filozofii*, jak i autorskich książek naukowych ks. Profesora, artykułów i przedmów. Na obronę czekały dwie gotowe rozprawy doktorskie w języku polskim i angielskim, w planach były nowe serie wydawnicze, jak i prace nad Jubileuszem 100-lecia urodzin o. M. A. Krapca. Wszystkie te i inne prace, plany, projekty zostały nagle przerwane...